

Голові спеціалізованої вченої ради
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
доктору психологічних наук, професору
Лілії РУДЕНКО

ВІДГУК

офіційного опонента доктора психологічних наук, професора,
професора кафедри психології, педагогіки та суспільних дисциплін
Державного податкового університету,
Романюк Людмили Василівни
на дисертаційне дослідження Сарданової Катерини Олегівни
«Емоційна зрілість як чинник психологічного благополуччя особистості
раннього дорослого віку»,
подане до захисту в разову спеціалізовану раду
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 053 Психологія

Актуальність обраної проблематики виконаної роботи. Дисертаційне дослідження К. О. Сарданової присвячене проблемі, актуальність якої в сучасних соціально-психологічних умовах не викликає сумнівів. В умовах стрімких соціальних змін, економічної та суспільної нестабільності, зростання навантаження на систему міжособистісних та професійних ролей критичної важливості набуває здатність людини ефективно управляти своїми емоціями, підтримувати рівновагу та зберігати психологічне благополуччя.

Особливої значущості ця проблема набуває стосовно періоду ранньої дорослості (20–40 років). Саме на цьому етапі особистість функціонує в умовах максимальної відповідальності за професійне самоздійснення, соціальну адаптацію та прийняття рішень. За таких умов життєстійкість та психологічне благополуччя доцільно розглядати у нерозривному зв'язку з емоційною зрілістю

особистості. Попри наявність значного масиву праць, присвячених емоційному інтелекту та благополуччю, недостатньо опрацьованим залишається питання специфіки впливу емоційної зрілості на психологічне благополуччя саме у дорослому віці. Потребують подальшого уточнення її структурні компоненти та практичні механізми розвитку. Саме тому тема дисертації є науково обґрунтованою, соціально значущою та своєчасною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційна робота має логічно вивірену структуру, чітко визначені об'єкт, предмет, мету, завдання та гіпотезу дослідження. Це забезпечило внутрішню цілісність наукового пошуку та послідовне розгортання дослідницької логіки від теоретичного аналізу до емпіричної перевірки й практичної апробації авторської програми.

Наукові положення та висновки, сформульовані в дисертації, є належно обґрунтованими. Дослідження виконане з використанням комплексу теоретичних, емпіричних та математико-статистичних методів. Добір психодіагностичного інструментарію (методики О. Кочаряна та М. Півня, Н. Холла, К. Ріфф та ін.) є змістово адекватним заявленій меті, оскільки дозволяє досліджувати емоційну зрілість через систему взаємопов'язаних когнітивних, ціннісних і поведінкових характеристик. Репрезентативність вибірки, що становила 240 осіб, а також використання належних статистичних процедур (t-критерій Стьюдента, χ^2 Пірсона, кореляційний аналіз) забезпечують високий рівень достовірності отриманих результатів.

Оцінка змісту дисертації та її завершеності у цілому. Дисертація має внутрішньо завершений характер і побудована відповідно до класичної логіки теоретико-емпіричного дослідження.

У першому розділі здійснено системний аналіз основних підходів до вивчення емоційної зрілості та психологічного благополуччя. Сильною стороною розділу є виокремлення трикомпонентної структури емоційної зрілості

(когнітивно-рефлексивний, емоційно-ціннісний, поведінково-регулятивний компоненти). Позитивно слід оцінити й те, що авторка ґрунтовно аналізує психологічне благополуччя, інтегруючи гедоністичні та евдемоністичні підходи.

У другому розділі дисертації представлено програму та результати констатувального емпіричного дослідження. Авторкою чітко доведено наявність прямого кореляційного зв'язку ($r = 0,412$, $p \leq 0,01$) між загальним рівнем емоційної зрілості та інтегральним показником психологічного благополуччя. Позитивної оцінки заслуговує те, що результати дослідження дозволили виокремити типологічні профілі емоційної зрілості (гармонійний, дисгармонійний, інфантильний), що має велике значення для диференціації психологічної допомоги.

Третій розділ, у якому представлено авторську структурну модель та психорозвивальну програму, становить вагомий практичний частину дослідження. Програма має чітку модульну організацію, а результати її апробації (в експериментальній групі з 60 осіб) статистично достовірно підтверджують зростання автономії, самоприйняття, цілей у житті та загального рівня емоційної регуляції.

У цілому зміст дисертації відповідає заявленій темі, дослідницькій меті та поставленим завданням. Робота є завершеною як у концептуальному, так і в структурному відношенні.

Наукова новизна та достовірність наукових положень, обґрунтованих за результатами. Наукова новизна дисертації полягає в тому, що в ній вперше обґрунтовано поняття психологічного благополуччя в контексті інтеграції гедоністичних та евдемоністичних аспектів спеціально для ранньої дорослості; визначено психологічну структуру емоційної зрілості, що охоплює когнітивно-рефлексивний, емоційно-ціннісний та поведінково-регулятивний компоненти. Суттєвим новим результатом є розроблення й апробація авторської моделі та програми підвищення психологічного благополуччя засобами розвитку емоційної

зрілості.

Достовірність результатів забезпечується репрезентативністю вибірки, використанням валідного інструментарію, поєднанням кількісного та якісного аналізу, а також застосуванням сучасних статистичних процедур за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення (SPSS).

Значення отриманих дослідницьких результатів для науки і практики. Теоретичне значення роботи полягає в розширенні уявлень про емоційну зрілість як системний чинник, що детермінує психологічне благополуччя. Практична значущість визначається тим, що підібраний комплекс психодіагностичних методик та авторська програма можуть бути використані в діяльності практикуючих психологів, психологічних служб ЗВО та центрів ментального здоров'я. Результати впроваджено в освітній процес та роботу Психологічної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Повнота викладу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні результати дослідження достатньою мірою відображені в публікаціях авторки. За темою дисертації опубліковано 4 наукові праці, серед яких 3 статті у фахових наукових виданнях України та 1 публікація у матеріалах міжнародної науково-практичної конференції.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності. Дисертаційна робота виконана самостійно, має належний науковий стиль викладу та супроводжується коректним використанням наукових джерел. Дисертацію перевірено на наявність текстових запозичень (плагіату). Покликання на праці інших авторів подано відповідно до вимог наукової етики.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Поряд з високою оцінкою дисертації К. О. Сарданової, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження, що мають науково-дискусійний та рекомендаційний характер:

1. У висновках до першого розділу дисертації авторка зазначає, що теоретичний аналіз проблеми дозволив виокремити основні компоненти та

критерії емоційної зрілості особистості. Проте, виокремлені компоненти та критерії не представлені у тексті розділу, їх опис та обґрунтування презентовано у другому розділі роботи.

2. Дещо поверхово обґрунтовано вибір психодіагностичного інструментарію для вимірювання емоційної зрілості, зокрема недостатньо розгорнутий аналіз валідності окремих методик у контексті досліджуваної вибірки.
3. Варто було б більш розширено подати опис моделі розвитку емоційної зрілості особистості як чинника її психологічного благополуччя. Це посилює презентацію її наукової цінності та змістового наповнення. Сама модель графічно представлена у параграфі 3.1 «Програма підвищення психологічного благополуччя засобами розвитку емоційної зрілості у дорослих». Але опис характеру функціональних зв'язків між структурними компонентами моделі у тексті параграфа подано дещо поверхово.
4. Робота містить стилістичні огріхи та незначні помилки технічного оформлення.

Висловлені зауваження та рекомендації жодним чином не зменшують наукової новизни, теоретичного та практичного значення дисертаційного дослідження та отриманих в ньому результатів. Вони мають дискусійний чи рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Робота Сарданової К. О. на тему «Емоційна зрілість як чинник психологічного благополуччя особистості раннього дорослого віку» є зразком цілісного та самостійного наукового пошуку, що має суттєве значення для розвитку психологічних знань. Високий рівень теоретичного обґрунтування, вірогідність емпіричних даних та чітка прикладна спрямованість свідчать про повну завершеність праці.

За змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти

(наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, а також вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її авторка, Сарданова Катерина Олегівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Офіційний опонент

доктор психологічних наук,

професор

Професор кафедри психології,

педагогіки та суспільних дисциплін

державного податкового

університету

Людмила РОМАНЮК

В. о. начальника відділу кадрів

The stamp is circular and contains the following text: "МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ" (Ministry of Finance of Ukraine) at the top, "БЕРЖАНІЙ ПДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ" (Berzhanii Tax University) around the perimeter, and "ВІДДІЛ КАДРІВ" (Department of HR) in the center. Below the stamp is a handwritten signature in blue ink.

Є. БІЛЕНКО